

SURİYELİ ÖĞRENCİLERİN YÜKSEKÖĞRETİME ENTEGRASYONU GAZİANTEP 2019

ÖĞRENCİLERİN
GÖZÜNDEN:
ÇALIŞTAY
RAPORU



*Gaziantep Üniversitesi
Göç Enstitüsü*

Suriyeli Öğrencilerin Yükseköğretime Entegrasyonu Proje Raporu

Hazırlayanlar:

M. Nuri Gültekin
Göç Enstitüsü Müdürü
Mesut Yücebaş
Göç Enstitüsü M. Yardımcısı
Murat Kaya
Araştırma Görevlisi, Göç Enstitüsü
Nur İncetahtacı
Araştırmacı, Göç Enstitüsü

Katkıda Bulunanlar:

Yahya Kayalı
İbrahim Özhazar
Ela Nur Kaygısız
Mehmet Çiçekli
Nil Özdurdu

Grafik Tasarım:

Murat Kaya

Arapça ve İngilizce Çeviri:

Ali Daradkeh
İslam Asil

Gaziantep Üniversitesi
Yayınları - 2019
ISBN 978-975-7375-50-0

www.goc.gantep.edu.tr



Bu rapor, UNHCR finansal desteğiyle, "A Whole of Society Approach: Linking Academia, Students and Civil Society" projesi kapsamında hazırlanmıştır. Raporun içeriği Gaziantep Üniversitesi Göç Enstitüsü tarafından proje dahilinde yapılan çalıştay ve odak grup görüşmelerinde çıkan sonuçlara göre hazırlanmış olup UNHCR'nin görüşlerini yansıtmamaktadır.

İçindekiler

PROJE HAKKINDA.....	3
3.GİRİŞ.....	4
1.1. Türkiye Yükseköğretim Sistemindeki Suriyeli Öğrenciler.....	5
1.2. Gaziantep Üniversitesi'ndeki Suriyeli Öğrenciler.....	9
2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	10
3. BULGULAR VE GERİ BİLDİRİM.....	12
3.1. Dil ve İletişim.....	13
3.2. Akademik Hayat.....	15
3.3. Hizmetlere ve Bilgiye Erişim.....	17
3.4. Suriyelilere Yönelik Algılar.....	18
4.ÖNERİLER.....	22
4.1. Bilgiye Erişim ve İletişim.....	23
4.2. Topluluk Hareketliliği ve Sosyal Ağlar.....	23
4.3. Akademik Hayat.....	24
4.4. Dil ve Beceriler.....	24
4.5. Kariyer ve Akademik Rehberlik.....	25
4.6. Psikososyal Destek ve Sağlık Hizmetleri.....	25
4.7. Göç Çalışmaları Alanında Araştırmayı Teşvik Etmek.....	25
4.8. Finansal Yardım ve Burslar.....	25
4.9. Yasal ve İdari Engeller.....	26
5.KAYNAKÇA.....	28
A. EKLER.....	30
A.1. Odak Grup Görüşmelerinin Çıktıları.....	i
A.1.1. Suriyeli Kadın Öğrenciler.....	i
A.1.2. Türk Kadın Öğrenciler	ii
A.1.3. Suriyeli Erkek Öğrenciler	iii
A.1.4. Türk Erkek Öğrenciler	v

PROJE HAKKINDA

Proje, Gaziantep Üniversitesi Göç Enstitüsü tarafından tasarlanmış olup yükseköğretim kurumlarına kayıtlı Suriyeli ve Türk öğrencilerin sesini duyurmak amacıyla ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) Gaziantep Ofisi'nin desteğiyle gerçekleştirilmiştir. Proje, UNHCR'in yükseköğretimin lüks olmadığı, bugün ve gelecek için vazgeçilmez bir yatırım olduğu inancı doğrultusunda yürütülmüştür. Eğitim, genç mültecilere, onların barışı sağlamak için çalışacak, politika üretecek, eğitecek ve rol model olacak kişiler olmaları için gereken bakış açısını, olgunluğu ve deneyimleri kazandırır, kadınların topluma erkeklerle aynı düzeyde iştirak edebilecekleri bir platform sağlar. Ayrıca, ev sahibi topluluklara katkı sağlayan, kendi toplumlarının sesi olan ve bir gün geri döndüklerinde evlerini tekrardan inşa edecek kişiler olmalarına yardım eder.

Projenin amacı, hâlihazırda 3.139 Suriyeli öğrencisi olan Gaziantep Üniversitesi'ndeki (ki, bu Türkiye'deki en yüksek mülteci öğrenci sayısı anlamına geliyor) Suriyeli öğrencilerin yükseköğretime erişim ve devamlılığı ile ilgili tüm sorumlu aktörleri bir araya getirmek ve akademik statülerini, kampüste ve kamp dışında günlük yaşamlarında karşılaştıkları zorlukları ve yerel öğrencilerle etkileşimlerini tartışmaktır. Bu raporun amacı ise, Gaziantep Üniversitesi'ne devam eden Suriyeli ve Türk öğrencilerle gerçekleştirilmiş odak grubu görüşmelerinde ve proje sonunda gerçekleştirilen çalıştayda elde edilen bulguları belgelemek, öğrenciler, üniversite personeli, akademisyenler, üniversite yöneticileri, yerel politika yapıcılar, ulusal ve uluslararası STK'lar ve Uluslararası kuruluşlar da dahil olmak üzere birbiriyle bağlantılı çok çeşitli aktörleri ve kurumları kapsayan pratik öneriler sunmaktır. Proje metodolojisi ve önerileri sadece Gaziantep Üniversitesi'yle ilgili değildir, aynı zamanda Türkiye'nin dört bir yanındaki üniversiteler tarafından öğrencilerin daha iyi bir üniversite ortamına katkıda bulunmaları ve Suriyeli öğrencilerin üniversite yaşamına olumlu bir şekilde entegrasyonuna destek için kullanılabilir.

Proje üç aşamadan oluşmaktadır: Birinci aşamada, Gaziantep'te eğitim gören Suriyeli öğrencilerin kampüs içinde ve dışında karşılaştıkları zorlukları anlamak amacıyla dört ayrı odak grup görüşmesi (OGG) gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmelerden ikisi, Suriyeli öğrencilerle diğer ikisi de Türk öğrencilerle birlikte yapılmıştır. Projenin ikinci aşamasında, odak grup görüşmelerinden elde edilen veriler ışığında ve bölge illeri olan Gaziantep, Kilis, Hatay, Şanlıurfa, Mardin başta olmak üzere, Ankara, İzmir ve İstanbul'dan konuyla ilgili davet edilen akademisyenler, araştırmacılar, sivil toplum çalışanları ve kamu çalışanlarının katkılarıyla bir çalıştay düzenlenmiştir. Üçüncü ve son aşama olan bu raporla, projenin ilk aşamasında elde edilen bulgular ve 1-2 Kasım 2019'da *Suriyeli Öğrencilerin Yükseköğretime Entegrasyonu ve Toplumsal Uyumu* adıyla düzenlenen çalıştayda ortaya çıkan, pratikte uygulanabilecek öneriler sizlere sunulmuştur.

1. GİRİŞ

1.1. TÜRKİYE YÜKSEKÖĞRETİM SİSTEMİNDEKİ SURIYELİ ÖĞRENCİLER

Bana vatandaşlık aldın mı? Sen öğrencisin diye soruyorlar. Evet, aldım diyorum. Ama, Suriye'ye dönersen vatandaşlığı geri alıyorlar, bunlar istisnai vatandaşlık diyorlar. Ben burada Türkçe Öğretmenliği okuyorum, neden Suriye'ye döneyim? Ben burada okuyorum, burada devam edeceğim.

(Suriyeli Kadın Görüşmeci #4)

Suriye'de 2011 yılında başlayan iç savaş nedeniyle 6.7 milyon insan zorunlu olarak Suriye'yi terk etmek durumunda kalmıştır.¹ En yakındaki ülkelere gerçekleşen göç hareketleri sonucunda Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün (GİGM) verilerine göre Türkiye'de 3,7 milyon Suriyeli geçici koruma altına alınmıştır². GİGM'e göre kentsel ve kırsal alanlarda yaşayanların sayısı 3.629.552'dir (%98,3) ve çoğunlukla Gaziantep, Hatay, Şanlıurfa, Adana, Mersin ve Kilis gibi sınır şehirleri ile Türkiye'nin en büyük ili olan İstanbul'da yaşamaktadırlar.

Kentte yaşayan Suriyeliler, barınma, işsizlik ve sağlık gibi alanlarda karşılarına çıkan zorlukları aşmaya çalışırken, bir yandan da gelecek neslin refahını garantiye alabilmek için çocuklarını okula göndermeye çalışmaktadır. Türkiye'de yaşayan Suriyeli toplum, çocuklarının eğitimini bir öncelik olarak görmektedir.

[Yükseköğretim] tipik olarak çok düşük bir yeniden yapılanma önceliği olmakla birlikte, stratejik olarak ele alındığı takdirde etkili ve sürdürülebilir savaş sonrası iyileşme için bir katalizör görevi görme potansiyeline sahiptir. Üniversiteler, eğer yeterli desteği görürlerse, toplumların nekahet döneminin kontrolünü tam anlamıyla ele alabilmeleri için ihtiyaç duydukları yapabilirliği geliştirerek bireylerin ve toplumların güçlendirilmesinde hayati bir rol oynayabilir.³

Yükseköğretim, vatanlarına geri dönemeyen, sığındıkları ülkedeki kalış süresi ve geleceği belli olmayan toplumlar için bir umut ışığı oluşturur. Yükseköğretim, bir yandan bu belirsizlikte sıkışmış gençlerin eğitime yönelik acil ihtiyaçlarını karşılarken ve haklarını kullanmaya yönelik önemli bir adımken bir yandan da toplumların durumlarına kalıcı bir çözüm bulunduğu -ev sahibi ülkede vatandaşlık aldıklarında, ülkelerine geri döndüklerinde ya da yeni bir ülkeye yerleştiklerinde- yetişmiş bir topluma sahip olmanın vereceği güven duygusunu oluşturur⁴.

Millî Eğitim Bakanlığı'nın (MEB) okul öncesi, ilk ve orta öğretim kurumlarını mültecilere de açması eğitim hakkına erişimde önemli bir basamak olmuştur. Ekim 2019 MEB verileri itibarıyla, %89,27'yle geçici koruma

¹ UNHCR, 2019a

² GİGM,2019

³ Milton ve Barakat, 2015, s.5

⁴ Zeus, 2011, s. 261

statüsüne sahip çocukların okullaşma oranının en yüksek olduğu kademe ilkokuldur (6-10). Bunu %70,50'yle ortaokul (10-14), %32,88'le lise kademesi (14-18) ve %27,19'la erken çocukluk (3-10) eğitimi izlemiştir.⁵

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) ve Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Suriyeli öğrencilerin yükseköğretime erişiminde önemli bir rol oynamaktadır. 3RP ortakları, geçici koruma altındaki Suriyelilerin eğitim fırsatlarına erişebildiklerinden emin olmak için bu kurumlarla sıkı bir iş birliği içindedir. Türkiye hükümeti, Suriyeli öğrencilerin devlet üniversitesinde ücretsiz okumalarına imkân vererek yükseköğretime desteklemektedir. Suriye krizinin başlangıcından itibaren YTB, 3RP ortaklarıyla, 4.048 Suriyeli öğrenciye burs sağlamıştır, bu sayı giderek artmaktadır. Bunun yanı sıra, Türkçe dil kazanımı üzerine yoğunlaşan üniversite hazırlık programları da başlatılmıştır.⁶

Yükseköğretim Kurulu (YÖK), 3 Eylül 2012 tarihinde yayınladığı bir genelgeyle Suriyeli mültecilere, yarıda kalan eğitimlerini sınır illerinde bulunan 7 ilde devam ettirme şansı sağladı. Suriyeli öğrencilerin, Suriye'de üniversiteye kayıtlı olduğunu gösteren belgeyle yatay geçiş yapmaya ya da olmaması halinde beyan dikkate alınarak, özel öğrenci statüsünde ders alabilmelerinin önü açıldı. Ancak özel öğrenci olarak ders alabilmek mezun olmak için yeterli olmamaktadır.⁷

Suriyeli öğrencilerin Türkiye'de bir üniversiteden mezun olabilmelerinin 3 yolu vardır. Bunlardan ilki yukarıda da bahsedildiği gibi, eğer Suriye'de üniversite eğitimlerini yarıda bırakıp Türkiye'ye geldiler ise, oradan getirdikleri belge devam edebilme şansıdır.

İkinci yol ise T.C. vatandaşlığına geçiş yapmış Suriyeli öğrenciler içindir. Lise mezunu olan her Türk vatandaşının ÖSYM tarafından yapılan YKS sınavına girme hakkı vardır. Bu sınav merkezi olmakla birlikte yalnızca Türkçe olarak yapılmaktadır.

Üçüncü yöntemse, T.C. vatandaşlığı dışında bir vatandaşlığı bulunan herkes için uygulamada olan Yabancı Uyruklu Öğrenciler Sınavıdır (YÖS). Özellikle geçici koruma altında bulunan ve Suriye'den yükseköğretime devam ettiklerine kanıt niteliğinde bir belge getirme şansı olmayan öğrenciler bu sınavla üniversiteye kabul edilebilmektedir. Ancak, YÖS dolayısıyla istenilen her üniversitede de eğitim alma şansı yoktur. Bunun nedeni her üniversitenin YÖS yapmaması ve bu sınava ek olarak ESSAY/SAT⁸ gibi benzeri sınavlardan da yeterlilik talep etmesidir. Bu sınavlarda öğrencilerin yaşadığı bir diğer zorluksa sınavın dilidir. Her sınav Arapçayı bir seçenek olarak sunmamaktadır.⁹

⁵ MEB, 2019, s.7

⁶ Turkey: Regional Refugee & Resilience Plan (3RP)

⁷ Özer, 2017

⁸ SAT, Amerika'da üniversite eğitimi almak isteyenlerin girmesi gereken tüm dünyadan öğrencilerin girdiği bir sınavdır.

⁹ Güler, Koç, ve Dede, 2018

Sağlanan bütün yükseköğretime erişim fırsatlarına¹⁰ ve yükseköğretim bağlamında iyi bir politika izleyen Türkiye'nin çabalarına rağmen, YÖS'ün merkezi olmayışı, üniversiteye giriş sürecinin karmaşık olması ve eğitim dili olarak Arapça ya da İngilizceyi yaygın olarak sunamayışı bir dezavantaj olarak durmaktadır.¹¹

Beyana dayalı özel öğrencilik, yatay geçiş kolaylığı, yabancı uyruklu öğrenci kotası, Arapça YÖS ve Arapça lisans programları gibi uygulamalar Suriyelilerin entegrasyonuna yönelik önemli hamlelerdir ve öğrencilere sağlanan harç muafiyeti en olumlu uygulama olarak belirtilmektedir.¹² Suriyelilerin yükseköğretim kurumlarında okullaşma oranı %4'dür.¹³ Türkiye'de yaşayan Suriyelilerden yükseköğretime kayıtlı öğrenci sayısı ise 27.034'tür.¹⁴ Türk öğrencilerin yükseköğretime kayıt oranı ise %44,1'dir. Sayılar kıyaslandığında neredeyse her iki genç Türk öğrenciden birisi üniversiteye gidebilirken, yirmi beş Suriyeli gençten yalnızca biri üniversiteye gidebilmektedir. Son yıllarda, Irak, Lübnan, Ürdün ve Türkiye'nin üniversite eğitiminde Suriyelileri entegre etme başarısı, dünya genelinde mültecilerin üçüncü kademe eğitim kurumlarına kayıt oranlarını %1'den %3'e çıkarmıştır.¹⁵

Yükseköğretime erişim şansı, öğrencileri birincil ve ikincil eğitim kademelerini tamamlamak için güdülemektedir.¹⁶ İlerleyen yıllardaki yükseköğretim okullaşma oranları bize alt kademelerde eğitim başarısı ile ilgili anlamlı veriler sağlayacaktır. Suriye'de yetişmiş ve Türkiye'de eğitimine devam etmiş öğrenciler lisans eğitimlerini tamamlamak üzerelerdir. Buna ek olarak, Türkiye'deki üniversitelerde lisans eğitimlerinin son yıllarında olan Suriyeli öğrenci sayısı lisans eğitiminin ilk yıllarında olan öğrenci sayısından yüksektir. Bu göstermektedir ki Türkiye'de lise eğitimini tamamladıktan sonra üniversiteye giren Suriyeli öğrenci sayısı azaltılmaktadır. Nitekim ilk ve ortaöğretimin ilk yıllarında yerinden edilen ve sonrasında Türkiye'de lise seviyesinde okumaya devam eden Suriyeli öğrencilerin sayısı da bu öğrencilerin eğitimlerindeki aksamaların üstesinden gelmede ve yüksek öğretime erişebilecek durumda olmalarında önemli bir güçlük karşı karşıya oldukları yönündeki endişeyi pekiştiriyor.

Mülteci çocuklar, eğitim başarıları bağlamında, diğer etnik veya dezavantajlı gruplardan gelen çocuklarla aynı şekilde, yoksulluk, travmatik deneyimler, yarıda kalmış eğitim ve dil bariyerleri gibi engellerle karşılaşmaktadırlar. Bundan dolayı benzer destek eğitim ihtiyaçları olduğu düşünülür. Ancak, mülteci çocuk ve gençlerin kötü ekonomik koşullarda yaşama olasılığı daha yüksektir. Mülteci ailelerde işsizlik ya da kayıt dışı istihdam oranı daha yüksektir ve bu nedenle de yevmiyeleri ve maaşları daha düşük olabilmektedir. Bunların yanı sıra, travma nedenleri de farklılaşmaktadır; zorunlu göç, aileden ayrılma ve statüzlük kaynaklı güvensizlikten dolayı, onlara has travmatik deneyimleri olabilir. Bu faktörler, mültecilerin ve göçmenlerin eğitim

¹⁰ Yıldız, 2019

¹¹ Watenpaugh, Fricke ve King, 2014, s. 5, 23

¹² Dereği, 2018, s.14

¹³ UNHCR, 2018a, s. 104

¹⁴ MEB, 2019, s. 8

¹⁵ UNHCR, 2018b, s.155; UNHCR, 2019b, s.5

¹⁶ Gladwell vd., 2016, s. 14

ve psikososyal destek ihtiyaçlarını diğer etnik azınlık ve dezavantajlı gruplardan farklılaştırmaktadır.¹⁷ Mülteci öğrencileri ekonomik anlamda destekleyecek burslara, eğitim malzemesi yardımlarına ve üniversite içerisinde kısmi zamanlı istihdam olanaklarına daha çok ihtiyaç duyulabilmektedir. Üniversite öncesi eğitim kademelerinde ve üniversite boyunca da zorunlu göç, savaş ve gelecek kaygısından kaynaklı psikososyal durumlar için destek sağlanmalıdır.

Türkiye’de, yükseköğretimde okullaşma oranının yanı sıra Suriyeli öğrencilerin okula devamlılığı, akademik başarıları ve mezuniyet sonrası istihdam edilebilmeleri de üzerinde durulması gereken konulardır. İlerleyen bölümlerde daha detaylı tartışılacak olan bazı zorluklar Suriyeli öğrencilerin eğitim hayatına olumsuz yönde etki etmektedir. Bunların bir kısmı zorunlu olarak göç eden toplumun hâlihazırda aşmaya çalıştıkları zorluklardan kaynaklanmakla birlikte, bazıları sadece öğrencilere özgüdür. Aynı zamanda yükseköğretim sisteminin ve üniversitelerin yapısal sorunları hem yerel öğrencileri hem de mülteci öğrencileri benzer şekilde etkileyebilmektedir.

¹⁷ Stevenson ve Willott, 2007, s. 672-675.

1.2. GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ'NDEKİ SURİYELİ ÖĞRENCİLER

Gaziantep, İstanbul'un ardından en çok geçici koruma kapsamındaki Suriyeliyi barındıran ildir. Bu kapsamda, Gaziantep'te 452.113 kişi kayıtlıdır.¹⁸ Ancak yerli nüfusuna orana bakıldığında Kilis ve Hatay'dan sonra 3. sırada gelmektedir.

YÖK'ün 2016'da çıkardığı genelgeyle özel öğrenci statüsünde ders alınabilen üniversitelerden biri de Gaziantep Üniversitesi'dir. Ancak "özel öğrenci" statüsünde bulunan öğrenciler herhangi bir mezuniyet belgesi, diploma ya da kredi alamamaktadır. Gaziantep Üniversitesi'ne kayıtlı Suriyeli öğrenci sayısı 3.139, en fazla Suriyeli öğrencinin kayıtlı olduğu üniversite konumundadır¹⁹. Suriyeli öğrencilerle birlikte Gaziantep Üniversitesi'ne kayıtlı uluslararası öğrenci sayısı 4.000'nin üzerindedir. Gaziantep Üniversitesi'nin toplam öğrenci sayısı ise 45.468'dir.

İngilizce ve Türkçe programlarına ek olarak, Gaziantep Üniversitesi Suriyeli ve Filistinli Öğrenciler için Arapça programlar da sunmaktadır. Ana kampüste beş Arapça program bulunmaktadır: Ekonomi, İlahiyat, İnşaat Mühendisliği, İşletme ve İlkokul Öğretmenliği.

¹⁸ GİGM, 2019b

¹⁹ YÖK istatistiklerine göre en fazla Suriyeli öğrencisi bulunan üniversite Harran Üniversitesi olarak görünmektedir. Ancak, Gaziantep Üniversitesi'nin ilgili birimlerinden elde ettiğimiz bu verinin daha güncel olduğunu düşünmekteyiz. Arapça programlarda ve Suriye içinde, Gaziantep Üniversitesi tarafından kurulan Meslek Yüksek Okulları ve fakültelerde eğitim gören öğrenciler YÖK istatistiklerine henüz dâhil edilmemiştir.

2.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu raporda Suriyeli öğrencilerin yaşadığı zorluklar dört ana başlık altında toplanmıştır. Ancak Suriyeli öğrencilerin akademik hayatlarında yaşadıkları zorluklar birbirleriyle ilintilidir. Projenin amacı, öncelikle, Gaziantep Üniversitesi'nde eğitim almakta olan Suriyeli öğrencilerin genel durumunu ortaya çıkarmaktır. Özel hedefler arasında ise öğrenciler arası uyumu ve üniversite bileşenlerinin Suriyeli öğrenci algısını anlamak vardır.

Bu raporun ilk kısmında yer alan zorluklar Gaziantep Üniversitesi'nde toplam 46 öğrenciyle dört grup olarak gerçekleştirilen odak grup görüşmelerine dayanmaktadır. Odak gruplar Suriyeli Erkekler (n=14), Suriyeli Kadınlar (n=12), Türk Erkekler (n=12) ve Türk Kadınlar (n=8) şeklinde oluşturulmuştur. Öğrencilerin arasındaki uyum, toplumsal yaşam ve kampüs hayatı ile ilgili sorular öğrencilere yöneltilmiştir. Odak grup görüşmelerinden çıkan sonuçlar dört başlık altında toplanmaya elverişlidir: Dil ve İletişim, Akademik Hayat, Suriyelilere Yönelik Algılar ve Bilgiye ve Hizmetlere Erişim.

3.
BULGULAR
VE
GERİ BİLDİRİM

3.1. DİL VE İLETİŞİM

Suriyeli öğrencilerle yapılan odak grup görüşmelerinde, öğrencilerin kampüste yaşadıkları zorlukların ne olduğu sorulduğunda, en çok “dil/iletişim” cevabı alınmıştır. Literatürdeki benzer çalışmalarda da karşılıklı dil engelinin kampüslerde yaşanan en büyük sorun olduğu belirtilmektedir.²⁰ Özellikle lisans eğitimin ilk senelerinde, henüz Türkçe yeterliliğini sağlayamamış öğrenciler hem akademik anlamda hem üniversite personeliyle iletişim kurmakta zorlanmaktadırlar. Suriyeli öğrencilerle Türk öğrencilerin fiziksel yakınlığına rağmen sosyal bir mesafenin var olduğu Ertong Attar ve Küçükşen’in²¹ araştırmasında ortaya konmuştur ve Suriyelilerin Türkçe konuşmak konusunda kendilerini yeterli hissetmemeleri bu mesafenin oluşumunda bir etkidir.

Türk öğrenciler, sınıflar, yurtlar ve kampüs dışarısında Suriyeli öğrencilerle iletişime geçemediklerini beyan etmişlerdir. Yakın arkadaşları arasında Suriyelilerin de olduğunu beyan edenlerin sayısıysa nispeten düşük kalmaktadır. Bunun yanı sıra, Türk öğrenciler, Suriyeli öğrencileri kampüste çok fazla görmediklerini de dile getirmişlerdir. Gaziantep Üniversitesi’nin 45.468 öğrencisi olduğu düşünüldüğünde, Suriyelilerin kampüs içerisinde görünürlüğü nispeten sınırlı olabilir. Ancak bu durum bölümden bölüme değişiklik gösterebilmektedir. Bazı bölümlerde Suriyeli öğrenci yokken, diğer bölümlerde bu sayı yüksektir. Özellikle İngilizce eğitim sunan mühendislik, tıp, mimarlık gibi fakültelerinde Suriyeli öğrenci oranı daha yüksektir. Suriyeli ve Türk öğrencilerin kampüs içindeki ve dışındaki alanları farklı sıklıklarla kullanıyor olması karşılaşmaları azaltan bir diğer etken olarak düşünülebilir. Görüşmelerde öğrenciler de ortak olarak kullanılan alanların az olduğundan ve Suriyeli öğrencilerin kendi aralarında, Türk öğrencilerin de kendi aralarında zaman geçirdiğini belirtmişlerdir. En sık iletişime geçilen ortam sınıf ortamıdır ama Suriyeli öğrenciler, ekonomik, akademik ve sosyal sebeplerden dolayı derslere daha az katılmaktadır. Her iki toplumdaki öğrenciler zaman zaman karşı tarafı suçlarken, çoğunlukla iletişim kurmaya karşı olmadıkları anlaşılmaktadır. Ancak, istisnai durumlar dışında, öğrencilerin çoğu, arkadaşlıklarının boyutunun selamlaşma ve sosyal medyadan takipleşme boyutundan öteye geçmediğini belirtmiştir.

[H]erhangi bir iletişim problemi olduğunu düşünmüyorum. Belki de biraz bizden biraz karşıdan kaynaklı. Onlar grup halinde gezmeyi tercih ediyor, genelde. Biz de biraz dâhil olmamaya çalışıyoruz, açıkçası. Belki, küçük bir çay ikram edip şöyle bir muhabbete girebilsek, inan bana, çoğunu kazanabiliriz diye düşünüyorum. (TE G1)

Hem kampüs içinde hem kampüs dışında iletişimim oluyor. Benim abim iki yıl önce Suriyeli bir ortak buldu ve şu an, iki yıldır, Suriyeli ortakla iş kurdular. Ben onla birlikte Arapçamı geliştirdim [...] Taziyemiz oluyor, yeri geliyor, biz

²⁰ Dereli, 2018; Taşar, 2019

²¹ Ertong Attar ve Küçükşen, 2019, s. 1046-1047

onların taziyesine gittik [...] Yani benim tanıştığım Suriyelilerde kimse bize burun çevirmedi, biz de onlara burun çevirmedik. (TE G3)

Dil nedeniyle birbirini anlayamamanın, Suriyeliler ve Türkler için farklı sonuçları olduğu ortaya çıkmaktadır. Suriyeliler kendi içlerine kapanıp, Türklerle iletişimlerini en aza indirmeye çalışıyorlar; Türklerse Suriyeli toplumu bir örnek olarak görmeye başlıyor. Yerel bir öğrenciye göre Suriyeli toplumu homojen bir grup olarak görülmektedir:

[...] iyi insanlar böyle yaptı, kötü insanlar böyle yaptı denmiyor. Onların direk olarak söyledikleri şey Suriyeliler böyle yaptı” (TK G7)

Üniversitenin çeşitli birimleriyle öğrencilerin kurduğu iletişimde de bazı zorluklar yaşanmaktadır. Kısmen dil engelinden kaynaklanan zorlukların yanında, personellerin ayrımcı tutumları da görüşmelerde dile getirilmiştir. Türkçe bilmeyen öğrenciler, birim çalışanlarıyla sağlıklı bir iletişim kurmakta zorlandıklarını dile getirmişlerdir. Üniversite içerisinde Arapça konuşabilen çalışan sayısı çok sınırlıdır. Dile dayalı sınırlılıkların yanı sıra, İstanbul Üniversitesi’nde yapılan bir araştırmaya göre de üniversite personelinin üstündeki çalışma yükü zaten olması gerekenden fazladır.²²

²² Ateşok, Komsuoğlu ve Özer, 2019, s.127.

3.2. AKADEMİK HAYAT

Akademik sorunlar çok katmanlı sorunlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Ekonomik zorluklar, dil ve ayrımcı davranışlar öğrencilerin akademik başarısını etkilemektedir. Bursların yetersizliği, aileyi geçindirme zorunluluğu, öğrenci dayanışmasının olmaması, akademik ve idare personelin ayrımcı söylemi, dersleri anlayabilmek için Türkçe dil becerilerinin yetersizliği gibi faktörler öğrencilerin akademik başarısını etkilemektedir.

Suriyeli öğrencilerin akademik zorluklarla ilk kez, lisans veya lisansüstü başvuru sırasında karşılaşmaktadır. Üniversiteden üniversiteye hatta aynı üniversitede fakülteden fakülteye farklılaşan uygulamalar olduğu görülmektedir.

İdari sıkıntılar var. Aynı öğrenciyiz. Her bölüm farklı farklı. Bazı mühendislikler kabul ediyor, bazıları etmiyor, Suriye'den buraya yatay geçişte. Bilmiyorum nasıl bir sistem. Bir arkadaşımı bölüm başkanı kabul etti, değişince [yeni gelen bölüm başkanı] kabul etmedi (SE G2).

Kesin bir kural yok herkes için. Mühendislik branşları açık mı sizde diye soruyoruz, kesin bir şey söylemiyorlar. Kural değişiyor (SE G8).

2014-2015 öğretim döneminden önce Suriyeli öğrencilerin yatay geçişleriyle ilgili bir düzenleme yoktur. Bu dönemden itibaren YÖK yatay geçiş için standartları belirlemiştir.²³

Sosyal bilimler ve eğitim bilimleri altında bulunan programlara devam eden öğrenciler, Türkçe anlatılan dersleri takip etmekte ve not tutmakta zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Söyleneni takip etme, konuyu anlama ve yazma becerilerini içeren bir süreç olduğu için genellikle öğrenciler not tutamamakta, sadece dersi anlamaya çalışmakla yetindiklerini belirtmişlerdir.

Yukarıda da bahsedildiği gibi akademik zorlukların nedenlerinden birisi Suriyelilerin yükseköğretime girdikleri ilk yıllarda Türkçe konusunda gereken yeterliliğe sahip olmamalarıdır. Suriyeli öğrenciler, TÖMER'de verilen kursların süre açısından yeterli olmadığını ve akademik başarı için gereken ihtiyacı karşılayamadığını belirtmişlerdir.

Özellikle ders konusunda arkadaşlarım [not bulamadığından] bahsetti. [Bir arkadaşım] Ders notu çıkarırken "bunlara ders notu vermeyelim" dedi, zoruma gitti. Bahsettiği nedenler olabilir, onları sevmiyor olabilirler. Türkçe, biraz zor geliyor onlara. Tam anlamıyla güzel bir dil eğitimi de alamıyorlar. (TE G8)

Öğrenciler arasında ders içi dayanışmanın zayıf olduğu iletişimsel zorluklar kısmında da dile getirilmiştir. Ancak sosyal zorlukların akademik yansımaları da olduğu görüşmelerden ortaya çıkmaktadır. Suriyeli öğrenciler

²³ Yıldız, 2019

tarafından dile getirilen bir zorluk da yerel öğrencilerin kendileriyle aynı çalışma/ödev gruplarının içerisinde yer almak istememeleridir.

Mesela, bizim dersimizde hoca grup çalışması yapmamızı istedi. Gruplar 3 kişilik. Ben altı kişiye sordum sizin grubunuza girebilir miyim diye. "Hayır, bizim arkadaşlarımız var biz onlarla yapacağız". Erkeklerle bile sordum. Sınıftaki erkekler de istemediler. Ben de hoca demesine rağmen tek başıma yapacağım, ama yapacak bir şey yok, yanlış olursa da. (SK G7)

Görüşme boyunca bütün Suriyeli öğrenciler aynı zorluğu dile getirmişlerdir. Sınıftaki Suriyeli öğrenci sayısının az olduğu da düşünülünce, yerel öğrencilerle grup kurmak ya da tek başlarına grup ödevini yapmaktan başka çareleri kalmamaktadır.

Suriyeli kadın öğrencilerden, *Üniversite hocalarının size farklı davrandığını düşünüyor musunuz?* sorusuna alınan cevaplar, Suriyeli öğrencilere karşı farklı davranışlarda bulunulduğunu ortaya koymaktadır.

Benim 4 aylık bir stajım vardı. Hoca bize karşı çok tepkiliydi. Ayrımcılık yapıyordu. Mesela bir Türk arkadaşım vardı beraber staj yaptığım. Ben saat 8'den 5'e kadar staja geliyordum. Türk arkadaşım saat 8'den 12'ye kadar geliyordu. Mesela o iki imza atıyordu, benim 4 tane imza atmam gerekiyordu. Her şeyde sorun çıkarıyordu. Benim psikolojimi çok etkiledi açıkçası bu ayrımcılık. Maalesef ben stajımı bitiremedim. Ben bu stajdan faydalanabilirdim. Mezun olabilirdim ama hocaların bu şekilde davranması beni çok etkiledi. (SK G2)

Suriyeli öğrenciler not konusunda akademisyenlerin peşin hükümlü olduğunu ve sınav kâğıtlarının okunmadan, düşük not verildiğini odak grup görüşmelerinde iddia etmiştir. Ancak hem notlara yönelik hem de staj gibi uygulamalara yönelik ayrımcılığın bir gruba yönelik yapıldığına dair net doğruluğunu bilmemekle beraber, öğrencilerin bu tür durumlarda haklarını aramak için kullanabilecekleri şikâyet mekanizmalarının da yeterli olmadığı görüşmelerde ortaya çıkmaktadır. Öğrenciler dışlanma, burslarının kesilmesi ve hatta geri gönderilme gibi korkularla yapılanlara sessiz kaldıklarını ve şikâyet mekanizmalarını kullanamadıklarını belirtmişlerdir.

3.3. HİZMETLERE VE BİLGİYE ERİŞİM

Suriyeli öğrenciler, dille ilgili zorlukların yanında ayrımcılığa ve kendilerini ilgilendiren konularda bilgiye erişimde güçlük çektiklerini belirtmektedirler. Bundan dolayı kamu ve özel kurumlarca kendilerine sağlanabilecek hizmetlerin içeriği ve kapsamı konusunda da tamamıyla bilgi sahibi olamamakta, hizmeti alamamakta ya da alamadığı hizmet karşılığında kurumu nasıl şikâyet edebileceklerini bilmemektedirler. Yükseköğretim kurumlarında okuyan öğrenciler, toplumun geneline kıyasla, daha şanslı olduklarını düşünseler de kampüs hayatında ihtiyaç duydukları bilgiler ve haklara erişimde onlar da sıkıntı yaşamaktadırlar. Bunun başlıca sebebi yine dil olarak karşımıza çıkmaktadır. Ulusal düzeyde alınmış kararlardan üniversite düzeyinde alınmış olanlara kadar, her kademedede bu zorlukla karşılaşabilmektedirler. Aynı zamanda, Suriyeli öğrencilere göre onları ilgilendiren yasal düzenlemeler ve bunların uygulamaları sıklıkla değişmekte, takibi zor hale gelmektedir.

Bir problem çıktığında ben burada haklarımı bilmiyorum. Neler yapacağımı bilmiyorum. Türkçe bilmiyorum, kanunların Arapça versiyonu da yok. Ben okuyup nasıl öğreneceğim. Türkiye’de sadece kanunlarla ilgili bir platform da yok, ulaşabileceğimiz. (SE G6)

Suriyeli öğrenciler yaşadıkları ülkenin kanunlarını öğrenebilmek için büyük çaba sarf etmek zorundalar ve yükseköğretime nasıl kabul edildiklerine göre de değişebilecek olan haklarını bilememektedirler. Bu durum, öğrencilere sağlanan yüksek öğretim hakkının yine de karmaşık ve onlar açısından anlaşılması güç olmasından kaynaklıdır. YÖK ve üniversiteler tarafından çeşitli resmî belgelerin Türkçe, zaman zaman da İngilizce yayınlanıyorken Arapça yayınlanmamasının da zorluklar yaşanmasına neden olduğu görülmektedir. Sınavların ve yükseköğretime başvuruların merkezi olmaması, her yükseköğretim kurumunun farklı pratikler geliştirmesine neden olmaktadır.

Üniversite öğrencilerine yönelik akademik veya kampüs hayatını ilgilendiren kurumsal düzeyde bilgiye erişim zorluğu olmasının yanı sıra akademisyenlerin derslere ve müfredata dair yaptığı duyurular da çoğunlukla Türkçeyi iyi anlayan öğrencilere yönelik olmaktadır. Bu da sınav tarihlerini bilememekten, sınavda sorumlu olduğu üniteyi bilememeye ya da dersin iptal olduğunu öğrenememeye kadar varabilen aksaklıklara sebep olmaktadır.

Yerel öğrencilerin, Suriyeli öğrencilerle ilgili bilgilere doğrudan kaynaklar yerine geleneksel veya sosyal medya üzerinden ulaşmaları birçok yanlış bilgiye sahip olmalarına yol açmaktadır.

Türk arkadaşlar, sanılanın aksine, Suriyelilerin üniversiteye sınavsız girdiğini düşünüyorlar. Suriyelilerin burs almamalarına şaşırıldıklarını söylüyorlar. Yatay geçişteyse herkes okuduğu bölüme giremiyor. Özellikle mühendislik alanında net bir bilgi alınamıyor. (SE G5)

3.4. SURİYELİLERE YÖNELİK ALGILAR

Suriyeli öğrencilerin karşılaştığı ayrımcılığın birden çok sebebinin olduğu ortaya çıkmaktadır. Kılık kıyafetten, kamusal alanda Arapça konuşmaya, burslar ve yardımlardan, vatandaşlık almaya kadar birçok konu ayrımcılığın malzemesi olarak kullanılabilir.

Odak grup görüşmelerinde hem yerel öğrenciler hem de Suriyeli öğrenciler, ayrımcılığın altında milliyetçi duygular olduğunu söylemektedirler. Ancak bu milliyetçiliğin hedefinde başka bir ülkeden gelenler değil Suriye’den gelenlere yönelik bir nefretin olduğunu altını çizmekte fayda vardır. Suriyeli bir öğrencinin Gaziantep’te bir taksi yolculuğunda yaşadığı deneyim bunu örneklemektedir:

İster Mısırlı ister Suriyeli olayım, hangi kimliğe sahip olsam da ben yabancıyım sonuçta. Onlar yerel halk, Suriyeli sayısı arttığından beri korkuyorlar. Taksiye bindiğimde ona ben Suriyeliyim demiyorum. Biz Lübnanlıyız ya da herhangi bir ülkedeniz diyorum. Öyle deyince adam gibi bakıyor (SK G3).

Benzer bir taksi hikâyesi, Suriyeli erkek bir öğrenci tarafından da paylaşılmıştır:

İstanbul’a gittim. Fatih’e gidecektim. Biraz problem var gibi gözüküyor dedi arkadaşım, Suriyeli olduğunu söyleme, Filistinli olduğunu söyle. Taksiye bindim, taksici iyi davrandı, para istemedi (SE G5).

Arapçaya karşı tahammülsüzlük kampüs içerisinde de zaman zaman yaşanmaktadır:

Ben Türkçe konuşuyorum, Türkçem iyi çünkü. Ama arkadaşlarım, mesela, Arapça konuşuyor. Mısırlılar. Hemen sus dediler, burası Türkiye, Türkçe konuşun dediler. Mısırlılara, Suriyeli muamelesi yaptılar. Ama İngilizce konuşanlara karşı bir şey söylemiyorlar (SE G2).

Hem Suriyeli hem Slovakyalıyım. Başka dil kullandığım zaman sıkıntı yok ama Arapça konuşunca ters ters bakıyorlar (SE G3).

Arapça dışında farklı nedenlerle de ayrımcılığa uğramaktadırlar. Özellikle, akademik personelin ve öğrencilerin, derslerde ve ders dışı karşılaşmalarda –ki buna sosyal medya da dâhil- milliyetçi duygular üzerinden Suriyeli öğrencilere ayrımcı söylem ve uygulamalarda buldukları ortaya çıkmaktadır.

Bir konser yapıyoruz. Gitar çalıyorum. Onuncu sınıftayken tarih hocamız “Neden Suriye’ye gitmiyorsunuz? Neden savaşmıyorsunuz?” dedi. [Üniversitede] Bölüme gittiğimde, bölüm başkanı açık açık söyledi. 4 kişi gittiler, oradaki hanımefendi “Suriyeliyseniz kabul etmiyoruz” [dedi]. Bu yüzden başka bir bölüme başvurdular. (SE G2)

Son zamanlarda baskı daha da arttı. Arapça konuşunca ters ters baktılar. (SE G3)

Suriyeli öğrenciler, dersler dışında yerel öğrencilerle çok sık arkadaşlık kurmadıklarını belirtmişlerdir. Yerel öğrencileri, kendilerine uzak hissettiklerini, arkadaşlık ilişkilerinde dil engelinin aşılabileceğini ancak asıl engelin kültürel farklılıklar olduğunu dile getirmişlerdir.

-Kampüs içerisinde sıklıkla iletişime geçtiğiniz yerel bir gruptan arkadaşlarınız var mı? İletişime geçme sebepleriniz nelerdir?

-Vardı ama pek oturmuyorduk.

-Daha çok hangi konuda iletişime geçiyorsunuz?

-Dersler hakkında. Türk arkadaşlarla konuşmuyoruz açıkçası.

-Peki neden? Dil bariyeri mi sorun?

-Yok, dil ile ilgili değil. Bizden uzak hissediyorum, o yüzden. (SK G8)

Sınıf arkadaşımınla aramızda sadece selamlaşma var. Samimiyet yok, konuşmuyoruz çok. Gerçek bir arkadaşım yok beni arayıp soran. [Bunu neye bağlıyorsunuz?]. Bilmiyorum herkesin değil ama bazı Türk arkadaşlarımızın yanlış bakış açıları var, ama bilmiyorum [...] Dille ilgili bir sorun olduğunu düşünmüyorum. Benim kaldığım yerde Türk komşularım var, Suriyeli komşularım da var ama ben Türk komşumun evine girebiliyorum, Suriyeli olana gidemiyorum. Ayrımcılık yaşamıyorum. Dil sıkıntısı da yok bence yani kültür farkı var. (SK G7)

Burada bir kez daha sadece Suriyeliler ve Gaziantepililerin kültürlerinin benzer olduğu ön kabulü ile hareket etmenin yanlış olduğu görülmektedir. İki topluluk arasındaki kültürel farkların, Suriyeli öğrencilere göre iletişim kurmakta dil bariyerinden daha büyük bir engel olarak kabul edildiği görülmektedir.

Yapılan görüşmelerde, öğrenciler, Suriyelilerin zor durumda olduğunu gördüklerinden dolayı onlara yardım ettiklerini ve iyi davrandıklarını belirttiler. Türk öğrenciler, Suriyelilerle hiyerarşik bir ilişki kurmaya devam etmekte, güçlü ve güçsüz arasında bir ilişki sürdürmektedirler. Yerel öğrenciler, Suriyeli öğrencilerin kendi işlerini alacaklarından korkmakta ve bir süre sonra bu korku, nefrete ya da dışlamaya ve davranışına not paylaşmaya, derslerde yardımcı olmama gibi eylemlere dönüşebilmektedir.

Şöyle bir şey var şimdi, gerçekçi olmak gerekirse, onlarda İngilizce var, onlarda Arapça var, Türkçe de öğreniyorlar, 3 dil biliyorlar, aynı yerden mezun olacağız. Ben bir işveren olsam diyeceğim ki: "Bu İngilizce de biliyor Arapça da biliyor, ben bunu alırım". Hani, bu hepimizin kafasına yerleştirilmiş bir şey. Onlar bir adım öndeler, sınava girmeden, bizimle aynı tempoyu görmeden okula gidiyorlar gibi bir şeyle girdim [üniversiteye], haksızlık değil aslında, nasıl diyeyim bir doldurma. Bunun doldurulduğunu daha sonradan fark ettim. (TK G1)

Bundan sonra, yani üniversite sürecinden sonra biz şunu düşünüyoruz, dil biliyorlar, Türkçe biliyorlar, bu adam kesin yerleşir diyorum. Ama yerleşmiyor. Yani bunu gördüm, bunu görmemin sebebi de iş yaşamına daha yakın olmamdan kaynaklanıyor. Şey dışlıyoruz yani, işveren de dışlıyor, aslında. (TK G9)

Yukarıdaki örnekte olduğu gibi Suriyeli öğrencilerin daha kolay iş bulacağı gibi düşünceler katılımcılar arasında hâkimdir.

Görüşmelerde öğrenciler çoğunlukla üniversiteye gelmeden önce daha çok önyargıya sahip olduklarını belirtmişlerdir. Bu önyargıların oluşmasında, Suriyelilerle hiç etkileşime girmemiş olmaları, onlarla ilgili bilgiye sadece televizyon, sosyal medya ve çevrelerinden ulaşmaları etkili olabilmektedir.

[B]enim de üniversitede bir çevrem yoktu, zaten 2011’de sınırim gelmeye başladılar. Bu iki üç yıllık süreçte bu olaylar o kadar çok, nasıl diyeyim, gündeme geliyordu [ki] ama hep kötü bir şekilde. Ben de bölümle [sosyoloji] çok bağdaştırmak istemiyorum, tabii ki düşüncelerimi çok etkiledi [olumlu yönde], ama ben [onları daha] çok tanıdıktan sonra, biraz çevrem de olduktan sonra, iletişime –aslında- geçtikten sonra, onlar hakkında bir düşünceye, kültürleri hakkında, yaşam tarzları hakkında yani burada, [bu] ülkede, aslında birazcık, buldukları konuları hakkında bir bilgi ve düşünceye sahip oldum. (TK G10)

Kampüste, aynı sınıfta, öğrenci topluluğunda bulunma, birlikte ödev hazırlama, projede yer alma gibi etkinliklerin öğrencilerin önyargılarını kırdığı sonucu görüşmelerde birden fazla öğrenci tarafından dile getirilmiştir:

Benim mesela, önceden, üniversitede dışında, bir önyargım vardı: İşte Suriyeliler para için her şeyi yapıyor. [...] Özellikle, Suriyeli kadınlar çok düşük paralara cinsel birliktelik yaşıyor diye çok büyük bir dedikodu dolaşıyordu ara ara. İşte erkekler para vermemek için milleti dövüyor falan. Sonra buraya geldim geçen sene. Suriyelilerle ilgili bir çalışma olmuştu, orada da bir çevirmenimiz Suriyeli bir erkekti. Onunla birlikte zaman geçirdik, mola verdik, geçtik yemek yedik. Baktım, kalktı – 2 kadındık biz – bizim yediklerimizin ücretini ödedi, ben şaşırdım. Dedim, “Allah Allah, Suriyeliler bonkör müymüş?”. Hani her şeyi para için yapmıyorlar mıydı? Mesela, bu beni değiştirmişti. (TK G2)

Bir görüşmeci sosyal medyada yer alan bazı haberlerin ev sahibi toplumdaki olan kişileri ve ailelerini korkuttuğunu, onların mültecilerle iletişim kurmaya çekinmesine neden olduğunu belirtmiştir. Bu haberlerin içeriklerine bakıldığında “kafa koparmak, asmak, birini parçalara ayırmak” gibi vahşetin üst sınırlarında gezinen eylemlerin Suriyelilere mâl edildiği görülmektedir. Bu uydurma haber, görüntü ve videolarla sosyal medyada WhatsApp, Facebook gibi gruplarda çok sıklıkla karşılaşılmaktadır. Öğrenciler, sosyal medya da gördükleri haberlerden dolayı sadece korkuya kapılmıyorlar, aynı zamanda bazı haberlerden dolayı Suriyelilere karşı nefret duyduklarını da dile getiriyorlar. Özellikle burslar, sınavsız giriş, istenilen bölüme girebilme şansı gibi yalan haberler, iki toplum arasındaki ilişkiyi olumsuz etkilemektedir. Ayrıca, Suriyelilerin burada “keyif çattığı” ancak Türk Ordusu’nun Suriye’de onlar için mücadele ettiği gibi bir algı, yine sosyal medyada oluşturulmaya çalışılmaktadır.

4. ÖNERİLER

Bu bölümde, Kasım 2019'da yapılan "Suriyeli Öğrencilerin Türkiye'de Yükseköğretime Entegrasyonu" çalıştayında çalışma gruplarının yaptıkları tartışmalara göre hazırlanan önerileri bulacaksınız. Öneriler, üyeleri Türk ve Suriyeli akademisyenler, öğrenciler, kamu görevlileri, sivil toplum kuruluşları, UNHCR, Gaziantep Üniversitesi Göç Enstitüsü ve Sosyoloji Bölümünden oluşan çalışma gruplarının liderleri tarafından özetlenmiştir.

4.1. Bilgiye Erişim ve İletişim

1. Kayıt, ders seçme, notları görebilme gibi online işlemlerin yapıldığı Öğrenci Bilgi Sistemleri Arapça olarak da hazırlanmalıdır. Üniversiteye yeni kaydolmuş tüm öğrencilere uygun dillerde oryantasyon eğitimleri verilmelidir.
2. Üniversite web sitesinde yayınlanan duyuruların, etkinlik afişlerinin ve sosyal medya gönderilerinin Arapça da yayınlanması öğrencilerin kendilerini ilgilendiren bilgilere ve etkinliklere erişimini kolaylaştıracaktır.
3. Öğrenci işleri, kütüphane, yurtlar ve spor tesisleri gibi öğrencilerin sıklıkla kullandıkları birimlerde Arapça konuşan personeller istihdam edilmesi hedeflenmelidir.

4.2. Topluluk Hareketliliği ve Sosyal Ağlar

4. Doğru bilinen yanlışlar ve ayrımcı davranış ve söylemlerinin azaltılmasıyla ilgili üniversite öğrencileriyle farkındalık çalışmaları yapmak ve öğrencilerin kendilerinin doğrudan bu çalışmalarda rol alması yerleşke içinde sosyal uyuma da olumlu katkı sağlayacaktır.
5. Suriyeli öğrenciler, üniversitelerdeki öğrenci kulüplerine katılmaya teşvik edilmeli ve öğrenci kulüpleri, mülteci ve yabancı öğrencileri de hedefleyerek tanıtım faaliyetleri düzenlemelidir.
6. Kültürel benzerlik savından vazgeçip, kültürel farkların bir zenginlik olarak kabul edilerek her iki toplumdaki öğrencilerin birbirlerini daha iyi tanıyabilmeleri için her iki kesimin kültürünü tanıtacak çalışmalar yapılmalıdır.
7. Yerel öğrencilerin mülteci öğrencilere akran zorbalığı niteliğindeki davranışları hakkında farkındalık artırıcı eğitimler düzenlenmeli ve araştırmalar yapılmalıdır.
8. Türk ve Suriyeli öğrencilerin bir araya gelebileceği alanların ve etkileşimin içeriğini ve sayısını arttıracak (ortak kültür-sanat faaliyetleri gibi), etkinlikler çoğaltılmalıdır.
9. Doğru bilinen yanlışlar ve ayrımcı söylemlerin ve davranışların azaltılması ile ilgili üniversite öğrencileriyle farkındalık çalışmaları yapmak (tiyatro, kısa film gibi) ve öğrencilerin doğrudan bu çalışmalarda rol olması yerleşke içinde sosyal uyuma da olumlu katkı sağlayacaktır.
10. Eğitim fakültelerinde yer alan bölümlerde Suriyeli öğrencilerin katılımını teşvik edici uygulamalar yapılarak öğretmenlik, sosyal hizmetler uzmanlığı gibi meslek gruplarına dâhil olmaları sağlanmalı,

özellikle mülteci, yabancı ve yerel öğrencilerin bir arada olduğu okullarda ve eğitim kurumlarında aktif olmaları sağlanmalıdır.

11. Üniversitede yapılan etkinliklere Türk ve uluslararası STK'ların yanı sıra, Suriyeli STK'lar da davet edilmelidir.

4.3. Akademik Hayat

12. Özellikle not tutmakta ve dersi anlamakta zorluk yaşayan öğrencilerinin dersi daha kolay takip edebilmeleri için akademisyenlerin daha fazla görsel sunuma ağırlık vermesi, mümkün olduğu kadar İngilizceye de çevrilmiş kaynakları kullanmaları önerilmektedir.
13. Akademisyenlere çok kültürlü sınıflarda nasıl eğitim verilebileceğine dair eğitimler düzenlenmelidir. Akademisyenler arasında da ayrımcı dili önlemenin ve sosyal uyuma akademinin nasıl katkı sağlayacağını işlendiği çalıştaylar ve sosyal etkinlikler yerleşkelerde sivil toplum kuruluşları ile düzenlenmelidir.
14. Evli ve çocuklu öğrencilerin derslere katılımı arttırmak ve eğitimlerini yarıda bırakmanın önüne geçilebilmesi için erken çocukluk eğitim kurumlarının sayısını arttırıp, buralara erişimi kolaylaştırmak gereklidir.
15. Öğrenciler, haklarını kullanırken engel ile karşılaştığında ya da ayrımcılığa uğradıklarında hangi şikâyet mekanizmalarını kullanabileceklerine dair bilgilendirme çalışmaları yürütülmelidir. Şikâyet prosedürleri erişilebilir ve efektif olmalı ve gizliliği arttırılmalıdır.
16. Ulusal ve uluslararası projelerin, geçici/uluslararası korumadaki öğrencilerin mesleki stajlarını destekleyici olması ve üniversitelerin ticaret odaları ile iş birliği yaparak bu imkânları sağlaması gerekmektedir. Bu stajlara sosyal uyumun desteklenmesi amacıyla dengeli bir sayıda, yerel öğrencinin de dâhil edilmesi önemlidir.
17. Toplumsal uyum sürecine olumsuz etki etme ihtimaline karşın mülteci öğrencilerin, eğitim hakkında Türk öğrencilerle eşit şekilde yararlanabilmesi için "uzaktan öğretim" olanakları arttırılmalıdır.

4.4. Dil ve Beceriler

18. TÖMER'in eğitim kalitesinin arttırılması ve eğitim süresinin uzunluğuyla ilgili çalışmalar yapılmalıdır. İngilizce ya da Fransızca lisans eğitimi veren üniversitelerde olduğu gibi, üniversiteler Türkçe öğretmek amaçlı hazırlık sınıfları oluşturmalıdır.
19. Yerel öğrencilerle karşılıklı dil öğretimi sağlayabilecek, örneğin Suriyeli öğrenciler Türk öğrencilerden Türkçe ve Türk öğrenciler Suriyeli öğrencilerden İngilizce ya da Arapça öğrenmesi gibi, tandemlerin oluşmasını kolaylaştıracak projeler üniversite ve sivil toplum kuruluşlarınca (STK) hayata geçirilmelidir.

20. Suriyeli öğrencilerin, Arapça okuma ve yazma becerilerini koruyabilmeleri için üniversitelerde seçmeli Arapça dersleri açılmalıdır.
21. Üniversite öncesi, Suriyeli öğrencilerin dil eğitimi alabilmesi için MEB'e bağlı Halk Eğitim Merkezlerinde ve yerel yönetimlere bağlı Meslek Edindirme Merkezlerinde Türkçe kursların sayısı arttırılmalı, ücretsiz eğitimler C2 seviyesine kadar verilmelidir.

4.5. Kariyer ve Akademik Rehberlik

22. Öğrenciler, bölüm tercihi yapmadan önce, bölümler hakkında ve mezun oldukları durumda hangi alanlarda çalışabileceklerine yönelik bilgilendirmeler yapılmalıdır. Fakülte ve bölümler hakkında tanıtım seminerleri ve broşürler, lise ve üniversitedeki ilgili birimler tarafından tüm öğrencilere verilmelidir.

4.6. Psikososyal Destek ve Sağlık Hizmetleri

23. Suriyeli öğrencilerin zorunlu göç sürecinde yaşadıkları travmaların ve kötü muamelelerin ruhsal etkilerini azaltabilmek adına üniversitelerde psikososyal destek birimleri kurulmalıdır.
24. Üniversite öğrencilerine yönelik aile planlaması hakkında farkındalık arttırıcı eğitimler üniversite dâhilindeki sağlık merkezleri ya da Halk Sağlığı Merkezleri tarafından verilmeli ve eğitimlere erişim kolaylaştırılmalıdır.

4.7. Göç Çalışmaları Alanında Araştırmayı Teşvik Etmek

25. Zorunlu göç alanında yapılan araştırmaların arttırılması ve bu konulara eğilecek birimlerinin sayısının çoğaltılması; mevcut birimlerin kapasitelerinin güçlendirilmesi gereklidir. Kurumlar arası koordinasyonun kayıtlı ve izlenebilir şekilde arttırılması önerilmektedir.
26. Suriyeli öğrencilere yönelik, öğrencilerin bölümlere dağılımları, bölüm seçimlerinin sebepleri, mezuniyet sonrası çalışma durumları, yaş, cinsiyet vb. gibi istatistiksel verinin toplanması teşvik edilerek, öğrencilerin eğilimi tespit edilmelidir.
27. Sınırdaki ve mülteci nüfusunun yüksek olduğu illerde bulunan üniversitelerdeki Göç Araştırmaları Enstitülerine ve Merkezlerine fon sağlayan ulusal ve uluslararası kuruluşlar tarafından destek sağlanması bu illerde uygulanan ve mültecileri, sosyal uyumu ve sosyal katılımı hedefleyen çeşitli projelere olumlu katkı sağlayacaktır.

4.8. Finansal Yardım ve Burslar

28. Mülteci öğrencilerin, Türkçe becerilerini geliştirebilmeleri için dil kurslarının ücretlerinin daha makul seviyelere indirilmesi, uluslararası ve ulusal sivil toplum kuruluşlarınca ücretsiz kurslar açılması gerekmektedir.

29. Suriyeli öğrencilere verilen bursların hangi kaynaktan verildiği, ne kadar harcandığı ve kaç öğrencinin burslardan yararlandığı daha şeffaf bir şekilde üniversite bileşenleriyle paylaşılmalıdır.
30. Ekonomik koşullar Suriyeli öğrencilerin derse katılımını ve akademik başarısını etkilemektedir. Birçok öğrenci ailesine bakmak için çalışmak durumundadır. Kampus içinde yarı zamanlı çalışma imkânlarının sağlanması bu öğrencilere sosyal ve ekonomik anlamda olumlu etkisi olacaktır.
31. Üniversite öğrencilerine sağlanan burslarla ilgili duyuruların yaygınlaşması ve burs imkânlarının artırılması gerekir.

4.9. Yasal ve İdari Engeller

32. Suriyeli öğrenciler, mülteci statüsüne veya gelecekleri hakkında daha kesin bilgi veren başka bir statüye sahip olmalıdır. Adından da anlaşılacağı gibi Geçici Koruma geçici olmayı ifade eder. Ayrıca, Türk Vatandaşlığı kazanmış olan Suriyelilerin sayısı nispeten düşüktür. Daha kalıcı bir statüye sahip olmak öğrencilerin ve Suriye toplumunun geleceğe yönelik kaygılarını hafifletmek ve yükseköğretime devam etmek için kayıt oranlarını ve motivasyonlarını artırmak için ilk adım olacaktır.
33. Öğrencilerin belirttiği üzere, seyahat izinleri için yasal gereklilik onların ikamet ettikleri il dışındaki konferanslar, toplantılar ve eğitimler gibi bilimsel etkinliklere katılmalarını engellemektedir ve onların akademik gelişimlerine devam edebilmeleri için bu kaldırılmalıdır. Ayrıca üniversitelerdeki idareler (öğrenci işleri vb.), İl Göç İdaresi Müdürlükleri ile seyahat izinlerine ihtiyaç duyan öğrencileri desteklemek için görüşmelerde bulunabilir.
34. Öğrencilerin şu an için erişmekte zorlandığı hizmetleri sağlayabilecek ve öğrenciler arası sosyal uyuma katkı sağlayabilecek uluslararası STK'ların göç sürecinde sorumluluğu paylaşabilmesi için çalışma izinleri konusunda kolaylıklar sağlanmalıdır.
35. YÖS'lerin merkezi olarak yapılması her üniversitenin erişilebilir hale gelmesine olanak sağlayacaktır. Böylece seyahat izninden kaynaklı eğitim hakkına erişim sorunları hafifleyecektir. Tek sınavla bütün üniversitelere başvuru yapabilmek öğrencilerin ve ailelerin üzerindeki finansal yükü azaltacaktır. Yabancı uyruklu öğrenciler üniversitelere daha eşit bir şekilde dağılmış olacaktır. Her öğrenciye, YÖS'e istediği dilde girme hakkı tanınmalıdır.
36. Bankada, mülteci ve yabancı öğrencilerin hesap açma işlemleri standart hale getirilmeli ve keyfi uygulamaların önüne geçmek için denetimler sıklaştırılmalıdır.
37. Üniversite içerisinde yer alan yurt, spor ve kurs merkezleri gibi hizmet sunan birimlerde uygulanan yabancı uyruklu öğrenci kotalarını uygulamak doğru değildir ve kaldırılması gereklidir. Yurtların kapasitelerinin artırılması gereklidir.

38. Savaş nedeniyle yükseköğretime ara verilmesi ya da ertelenmesi gibi durumlarda, daha geç yaşlarda Türkiye’de yükseköğretime kaydolmak isteyen kişilere burs verilmesini engelleyen yaş sınırı uygulaması kaldırılmalıdır.

5.

KAYNAKÇA

- Ateşok, Z. O., Komsuoğlu, A. ve Özer, Y. Y. (2019). An Evaluation of Refugees' Access To Higher Education: Case of Turkey and Istanbul University. *Journal of International and Comparative Education*, 8(2), 119–136. doi:10.14425/jice.2019.8.2.119
- Dereli, B. (2018). *Refugee Integration through Higher Education: Syrian Refugees in Turkey*. https://i.unu.edu/media/gcm.unu.edu/publication/4405/Final_Begüm-Dereli_Policy-Report.pdf adresinden erişildi.
- Ertong Attar, G. ve Küçükşen, D. (2019). Somehow Familiar but Still a Stranger: Syrian Students in Turkish Higher Education. *Journal of International Migration and Integration*, 20(4), 1041–1053. doi:10.1007/s12134-018-00647-8
- Gladwell, C., Hollow, D., Robinson, A., Norman, B., Bowerman, E., Mitchell, J., ... Hutchinson, P. (2016). *Higher Education for Refugees in Low Resource Environments: Landscape Review*. United, Kingdom.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. (2019a). Geçici Koruma. 9 Aralık 2019 tarihinde <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> adresinden erişildi.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. (2019b). İkamet İzinleri. 1 Aralık 2019 tarihinde <https://www.goc.gov.tr/ikamet-izinleri> adresinden erişildi.
- Güler, E., Koç, G. ve Dede, K. (2018). *Suriyeli Öğrenciler için Yükseköğretime Giriş Yol Haritası*. https://yuva.org.tr/pdf/unihazirlik_rehber_tr.pdf adresinden erişildi.
- MEB. (2019). *Geçici Koruma Kapsamı Altındaki Öğrencilerin Eğitim Hizmetleri*. https://hbogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_11/06141131_11Ekim2019internetBulteni.pdf adresinden erişildi.
- Milton, S. ve Barakat, S. (2016). Higher education as the catalyst of recovery in conflict-affected societies. *Globalisation, Societies and Education*, 14(3), 403–421. doi:10.1080/14767724.2015.1127749
- Özer, Ç. L. (2017). Suriyeliler istedikleri üniversiteye hiçbir koşul olmadan girebiliyor iddiası. 9 Aralık 2019 tarihinde <https://teyit.org/suriyeliler-universiteye-kosulsuz-sinavsiz-girebiliyor-iddiasi/> adresinden erişildi.
- Stevenson, J. ve Willott, J. (2007). The aspiration and access to higher education of teenage refugees in the UK. *Compare*, 37(5), 671–687.
- Taşar, H. H. (2019). Türkiye' deki mültecilerin yükseköğretim sorunları: Adıyaman Üniversitesi örneği. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(31), 160–187.
- UNHCR. (2018a). *Refugee Students Voices: Refugee Students in Higher Education*.
- UNHCR. (2018b). *Global Report 2018*.
- UNHCR. (2019a). Figures at a Glance: Statistical Yearbooks. 9 Aralık 2019 tarihinde <https://www.unhcr.org/figures-at-a-glance.html>.
- UNHCR. (2019b). *Stepping Up: Refugee Education in Crisis*. <https://www.unhcr.org/steppingup/wp-content/uploads/sites/76/2019/09/Education-Report-2019-Final-web-9.pdf> adresinden erişildi.
- Watenpugh, K. D., Fricke, A. L. ve King, J. R. (2014). *We Will Stop Here and Go No Further: Syrian University Students and Scholars in Turkey*.
- Yıldız, A. (2019). *Suriye Uyrulu Öğrencilerin Türkiye'de Yükseköğretime Katılımları*. İzmir: Yaşar Üniversitesi Yayınları.
- Zeus, B. (2011). Exploring barriers to higher education in protracted refugee situations: The case of burmese refugees in Thailand. *Journal of Refugee Studies*, 24(2), 256–276. doi:10.1093/jrs/fer011

A.

EKLER

ODAK GRUP GÖRÜŞMELERİ ÇIKTILARI

A.1.1. Suriyeli Kadın Öğrenciler

İletişim ve Dil:

1. Suriyeli kadınlar eğitimli kesimle iletişim kurarken daha az sorun yaşamaktadırlar. Eğitim seviyesi düştükçe ve yaş ortalaması yükseldikçe iletişim azalmaktadır.
2. Karşılıklı iletişimsizlikten kaynaklanan birçok önyargının, sağlıklı bir iletişimle, çok kolay üstesinden gelinebilmektedir.
3. Suriyeli kadınlar genel olarak Türklerle birlikte çalışmaya olumlu bakmaktadırlar.

Sosyal Medya ve Suriyelilere Yönelik Algılar:

4. Sosyal medyanın olumsuz yönde etkisi olduğu düşünülmektedir.
5. Suriyeli birinin işlediği bir suç, sosyal medyada bütün Suriyeli mültecilere atfedilebilmektedir.
6. Bir Suriyelinin suç işlediğine dair bir söylenti toplum tarafından çok daha çabuk kabul görebiliyor. Suçun gerçekten işlenip işlenmediği sorgulanamamaktadır.
7. Suriyeli mültecilere yönelik ilk başlardaki olumlu tavır zamanla yerini önyargılara bırakmaktadır. Sosyal medyada dolaşan asılsız haberlerin (*Suriyelilerin hepsi devletten para alıyor* gibi) büyük bir etkisi olduğu dile getirilmektedir.
8. Mevcut ekonominin olumsuz durumun sebebi olarak Suriyelilerin görüldüğüne dair genel bir kanı hâkimdir.
9. Suriyeli öğrenciler derslerde kendilerine yeterli hoşgörü gösterilmediğini düşünmektedir. Lakin bu durum hocadan hocaya, öğrenciden öğrenciye değişiklik gösterebilmektedir.
10. Türk halkının bir kesimi, vatandaşlığa yüklenen manevi anlamlardan dolayı, Suriyelilerin vatandaşlık almasına karşı durmaktadırlar.

Topluluğun Harekete Geçmesi ve Sosyal Ağlar:

11. Suriyeli kadın öğrencilerin ortak sosyalleşme alanları kısıtlıdır. Daha çok kampüs dışı kafelerde Türk öğrencilerle sosyalleşmektedirler. Üniversitede ve üniversite dışında sosyalleşmeleri daha çok yine kendi aralarında gerçekleşmektedir.
12. Sosyalleşme eksiği olduğu genel olarak kabul edilmektedir.
13. Derslerdeki grup çalışmalarında Suriyeli öğrenciler çeşitli sorunlarla karşılaşmaktadırlar.

Kariyer ve Gelecek Endişeleri:

14. Suriyeliler Türkiye'deki geleceklere için endişeli olduklarını ifade ettiler. Bunun temel sebebi, ülkeden gönderilme korkusu ve bu korkunun arkasında vatandaşlık verilmemesi ve basında Suriyelilerin çeşitli ülkelere gönderileceğine dair çıkan haberler yer almaktadır.
15. Suriyelilerin karşılaştıkları birçok sorunun hâlihazırda Türk vatandaşlarının da karşılaştıkları sorunlar olduğu belirtilmiştir.

İdari Engeller:

16. Suriyelilere yönelik şehirlerarası seyahat kısıtlaması birçok olumsuz olaya sebebiyet vermektedir.
17. Sistemdeki farklı tanımlamalar resmi işlerin sonuçlanmasını engellemektedir. Resmi işleri yürüten kurumlar dâhi sistemi tam olarak bilmemektedir.

A.1.2. Türk Kadın Öğrenciler

İletişim ve Dil:

1. Suriyeli erkeklerin genellikle belli bölümlerde okudukları ve kadınlarının erkeklerle, erkeklerinin de kadınlarla fazla iletişime geçmediğini belirtilmiştir.
2. Kültürel benzerlikler var olduğu ifade edildi. Suriyeli öğrencilerin Türkçe bilme düzeyleri iletişim için yeterli olsa da dersler için yeterli olmadığı belirtildi. Bu nedenle, not tutmakta ve eğitimlerini tamamlamakta sıkıntı çekmektedirler.
3. Genel olarak Türkler Arapça, Suriyeliler de Türkçe bilmemektedir. Lakin ortak dil olarak İngilizce bu engeli ortadan kaldırmaktadır.

Sosyal Medya ve Suriyelilere Yönelik Algılar:

4. Suriyeliler ile Türkler arasındaki kültürel farklılıklar, ülke içindeki farklı grupların birbiriyle olan farklılıklarından fazla değildir.
5. Türkçe öğrenip, T.C. vatandaşlığına geçen bazı Suriyeliler Türk gruplarına dâhil olamadığı gibi Suriyeli grupların da dışında kalabilmektedir.
6. Suriyeliler için harcandığı söylenen paraların nerede ne zaman, kimlere harcandığı söylenmemektedir. Paranın kaynağı belirtilmemektedir. Bu da art niyetli manipülasyonlara zemin hazırlamaktadır.
7. Suriyelilere yapılan nakit yardımları sosyal medyada, kitleleri galeyana getirmekte çokça kullanılmaktadır. Çıkan haberlerin aslı ortaya çıkana kadar iş işten geçmiş olduğu ifade edildi.

8. Günlük hayatta yaşanan olumsuz olaylar, medya tarafından tarafgir bir biçimde servis edildiği belirtildi. Örneğin, bir hırsızlık olayı yaşandığı zaman taraflardan biri Suriyeli ise bu kesinlikle haberde yer almaktadır. Bu sebeple bireysel olan bir suç toplumsal olarak lanse edilebilmektedir.
9. Yapılan yardım çalışmalarının alenen yapılması nedeniyle, Türkiye toplumunun bir kesiminin haksızlığa uğradığı yönünde bir algı oluşmaktadır.
10. Art niyetli insanların Suriyelilerin haklarını savunamayacaklarını düşüncesi nedeniyle, Suriyelileri dolandırma eğiliminde oldukları ifade edildi.
11. Üniversitenin, Türklerin Suriyelilere karşı olan önyargılarını kırabilecekleri, kaynaşabilecekleri bir ortam sağladığı belirtildi.
12. Toplumsal uyum için gerekli hukukî altyapının oluşması gerektiği belirtildi.
13. *“Suriyeliler neden ülkelerinde kalıp savaşıyorlar?”* söylemiyle Suriyelilere savaş kaçığı muamelesi yapıldığı belirtildi.
14. Gelecekte, sosyal uyumla ilgili genel olarak olumlu bir bakış açısına sahip olduğu ifade edildi.

Topluluğun Harekete Geçmesi ve Sosyal Ağlar:

15. Suriyeli öğrencilerin öğrenci gruplarına ve sosyal faaliyetlere fazla katılmadığı söylendi.
16. Kadınların, yapılacak birçok ortak organizasyona sıcak baktıkları ve aktif olarak katılmak istedikleri belirtildi.

Kariyer ve Gelecek Endişeleri:

17. Katılımcılar, ülkenin genel durumunun, sadece Suriyeliler için değil, kendileri için de oldukça zor olduğunu belirtildi. Gerek iş bulmanın gerek rahat bir biçimde eğitim hayatlarına devam edebilmenin, ortalama bir vatandaş için bile oldukça zor olduğu aktarıldı.
18. Katılımcılar, Suriyelilerin daha fazla dil bilmesi sebebiyle, iş bulma konusunda kendilerinden daha avantajlı olduklarını düşünülmektedir. Lakin onların da iş bulamadığını veya balsa dahi düşük ücretlerle çalıştıklarını kabul edildiği ifade edildi.

A.1.3. Suriyeli Erkek Öğrenciler

İletişim ve Dil:

1. Öğrencilere yönelik birçok farklı programda ilanların sadece Türkçe veya İngilizce yapılması sorunlara sebebiyet vermektedir. İlanlar herkese ulaşamamaktadır. İlanların çok dilli bir şekilde yapılması gerekmektedir.
2. Eğitim görülen bölümler arasında farklı uygulamalar vardır. Hatta aynı bölümlerde görevli kişilerin değişmesiyle Suriyelilere yönelik resmi uygulamalar da değişebilmektedir.

3. Genel olarak şikâyetlerin önemli bir kısmı Suriyelilerin dil öğrenmediği yönündedir. Türkçe öğreniminden sonra uyum probleminin azaldığı söylenmektedir.
4. Suriyeli öğrencilerin üniversitede eğitim gördükleri bölümlerin İngilizce veya Arapça olması kendilerine kolaylık sağlarken, Türkçe öğrenmelerini zorlaştırmaktadır.
5. Dil sorunu nedeniyle, Suriyeliler, yaşadıkları mağduriyetlerin sebeplerini gerekli mercilere iletmemektedirler. Çoğu zaman, kendi yasal haklarından haberdar dâhi olamamaktadırlar.

Sosyal Medya ve Suriyelilere Yönelik Algılar:

6. Bazı öğrenciler, Suriyeli oldukları için eğitmen veya öğretim görevlileri tarafından ayrımcılığa maruz kaldıklarını düşünmektedir.
7. Medyadaki yanlış bilgilendirmelerden dolayı birçok sorun ortaya çıkmaktadır.
8. Suriyelilere yönelik davranış biçiminin, diğer yabancılara uygulanandan daha sert olduğuna dair örnekler ortaya konulmuştur.
9. Çeşitli medya organlarında çıkan haberlerin ve siyasilerin dikkatsiz söylemlerinin, yurt içinde olumsuz etkileri olabilmektedir.
10. Suriyeliler hakkında yapılan genellemeler, olumlu veya olumsuz herhangi bir durumunun, toplumun tüm üyelerine mâl edilmesine ve bir Suriyeli stereotipi oluşmasına sebep olmaktadır.
11. Geçen yıllar içerisinde, Suriyelilere olan tahammülün azaldığı yönünde bir görüş hâkimdir.
12. Medyanın, Suriye’de savaşın bittiği şeklinde bir algı oluşturduğu, bu sebeple ev sahibi toplumdan bazı kişilerin “(Suriyeliler) *neden ülkelerine dönmüyorlar?*” diye düşünebildiği fakat, herkesin dönebilme imkânının olmadığı ifade edildi. Zira güvenlik sorunları bazı yerlerde hâlâ devam etmektedir.

Topluluğun Harekete Geçmesi ve Sosyal Ağlar:

13. Toplumda meydana gelebilecek her türlü olumlu değişikliğin üniversitelerin katkısı ile oluşabileceği belirtildi. Gaziantep Üniversitesi 4000'den fazla yabancı öğrencinin eğitim gördüğü önemli bir sosyal uyum yeri ve buradan başlayacak herhangi bir değişim hareketinin tüm şehri ve ülkeyi etkileyebileceği ifade edildi.

Kariyer ve Gelecek Endişeleri:

14. Çoğu kişi, Türkiye’de isteyerek ve severek kaldığını, Türkiye ve Gaziantep’in diğer alternatiflere göre çok daha iyi olduğunu dile getirmiştir. Avrupa’da yaşama imkânı olup da burayı tercih edenlerin olduğu aktarıldı.

İdari Engeller:

15. Vatandaşlık başvurusunun kabul şartları ve süresinin belirsiz olması, günlük işler de dâhil olmak üzere birçok işi geciktirmekte ve engellemektedir. Seyahat izni almanın zor olması, önemli sorunlara sebep olmaktadır. Suriyeliler, kendilerini bir nevi gözaltındaymış gibi hissetmektedirler.
16. Banka hesabı açmak, öğrenci kimliği almak gibi, basit standartları olan işlemlerde bile bankadan bankaya, şubeden şubeye ve hatta görevliden görevliye uygulamalar değişmektedir.

A.1.4. Türk Erkek Öğrenciler

İletişim ve Dil:

1. Türkler, genel olarak toplumda ayrımcılık yapılmadığına inanmaktadırlar. Sorunların temel kaynağının karşılıklı olarak dil bilmemenin getirdiği iletişimsizlik olduğu düşünülmektedir.
2. Türkçe bilen Suriyelilerin daha çabuk uyum sağladığını düşünülmektedir. Dil bilmeyen Suriyelilerin, Türklerle çok iletişime geçmediğini, Suriyelilerin kendi sosyal çevrelerinde yaşamayı, iletişim kurmayı tercih ettikleri de dile getirildi.

Sosyal Medya ve Suriyelilere Yönelik Algılar:

3. Bazı Suriyelilerin "savaş kaçağı" olduğuna dair önyargı vardır.
4. Türk halkında, genel olarak, Suriyelilere çeşitli yerlerde ayrıcalık tanındığına dair yanlış bilgilerin sebep olduğu bir önyargı vardır. Örneğin, sınavsız üniversiteye girme, her Suriyelinin devletten her ay para alması gibi...
5. Bazı görüşmeciler, ilk başlarda Suriyelilere önyargı ile yaklaştıklarını kabul ettiler. Zaman içerisinde, bunun yanlış olduğunu fark ettiklerini de belirttiler.
6. Öğrenciler, not paylaşımında bazı Türk öğrencilerin, Türkçeyi az bilen Suriyelilere not vermek istemediklerine şahit oldukları belirttiler.
7. Sosyal medyanın yanlış haberlerle ve bazen mizahı da kullanarak ayrımcılığa zemin hazırladığı belirtildi.
8. Bazı görüşmeciler, Suriyelilerin toplumda veyahut bir devlet dairesinde karşılaştıkları sorunların çoğunun kendi başlarına da geldiğini, bu sebeple olayın sadece Suriyelilerle ilgili değil her iki toplumun da ortak sorunu olduğunu belirttiler.
9. Suriyelilerin kendi aralarında kullandıkları haberleşme araçlarıyla da birçok yanlış bilginin yayıldığı belirtildi. Örneğin WhatsApp gruplarında olduğu gibi.
10. Şehirlerin mevcut pahalılığı ve kalabalığı gibi, aslında Suriyelilerin gelmesinden önce de var olan birçok problem, Suriyelilerin gelmesiyle daha çok göze batırıldığı ifade edilmiştir. Bu sebeple sanki bu sorunların tek müsebbibi mülteciler gibi bir algı oluşturmaktadır.

11. Siyasi partilerin mültecileri iç ve dış siyasete malzeme ettiği ifade edilmiştir.

12. Kültürel benzerlikler olduğu topluluklar tarafından kabul edilmiştir.

Kariyer ve Gelecek Endişeleri:

13. Eğitim imkânı sunulan Suriyelilere aynı oranda iş imkânı sunulamamaktadır.

İdari Engeller:

14. Suriyelilere yapılan yardım ve uyum faaliyetleriyle ilgili net açıklamalar bulmak zordur. Örneğin, nakdi yardım yapıldığı söylenirken paranın nereden geldiği, kimlere niye verildiği söylenmemektedir. Bu tip bilgi eksiklikleri, dezenformasyonların kolayca yayılmasına zemin hazırlamaktadır.

Diğer:

15. Bazı görüşmecilere göre Suriyeliler, ülkelerinde yaşadıkları sorunları hâlâ üzerlerinden atamamışlardır. Siyasi görüşlerini dile getirmekten korkmaktadırlar veya ülkelerinde yaşadıkları travma nedeniyle endişeleri sürmektedir. Kendilerini güvende hissetmemektedirler.



Göç Enstitüsü

Üniversite Bulvarı
27310 Şehitkamil
Gaziantep
TÜRKİYE

GAÜN Göç Enstitüsü

@GocGaun

www.goc.gantep.edu.tr